Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 132. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК П'ЯТНИЦЯ, 13-го ЛИПНЯ 1956. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JULY 13, 1956. No. 132. VOL. LXIII.

РЕСПУБЛІКАНЦІ І ДЕМОКРАТИ ПОЖВАВЛЮЮТЬ ВИБОРЧУ КАМПАНІЮ

ПРЕЗИДЕНТ КОНФЕРУЄ З ГОЛЛОМ ПРО СВОЮ ЕНЕРГІЙНУ УЧАСТЬ В ВИБОРЧІЙ КАМПАНІЇ; ГАРРИМАН ЗАЯВОЮ ПРОТИ РАСОВИХ ОБМЕЖЕНЬ ХОЧЕ ЗДОБУТИ ГОЛОСИ ПІВДЕННИХ ДЕЛЕҐАТІВ

Ґеттисбурґ, Па. — З республіканських кол повідомляють, що президент Айзенгавер братиме більшу й енерґічнішу участь в виборчій кампанії, як про це думали донедавна. Про це буде Президент конферувати з головою Республіканського Крайового Комітету, який 12-го липня приїжджає до Ґеттисбурґу. Це буде перша зустріч Айзенгавера з Ліонардом В. Голлом від операції Президента. Досі думали, що участь Президента в виборчій кампанії обмежиться до кількох його промов через телевізійні й радіові станції. Тепер, коли Президент заявив, що почувається краще як перед операцією в дні 9-го червня, і коли Айзенгавер сказав, що братиме „активну й енерґійну" участь у виборчій кампанії, республіканці сподіваються, що він виголошуватиме промови й поза телевізійними та радіовими станціями. Пресовий секретар Білого Дому Джеймс С. Гаґерті заявив журналістам, що вже знає пляни Президента про те, як він вестиме виборчу кампанію, але відмовився їх виявити журналістам. — Демократичний кандидат на президента нюйоркський губернатор Аверелл Гарриман заявив у листі до редакції неґритянського часопису в Питсбурґу, Па., що, якщо буде президентом, то „вжиє свого високого становища на те, щоб спонукати проводи в тих стейтах, які виступають проти скасування расових обмежень, до того, щоб підтримували проґресивну програму уряду, яка домагається скасування расових обмежень". Цей лист Гарримана опублікував редактор П. Л. Праттіс в щоденнику „Ди Питсбурґер Кур'єр". 14-го липня Гарриман промовлятиме в Ашборо, Північна Каролайна, на прийнятті Молодих Демократів. Це буде перша поїздка Гарримана до південних стейтів, де він буде старатися здобути голоси демократичних делеґатів на Демократичну Номінаційну Конвенцію. Гарриман критикує президента Айзенгавера за те, що своїм впливом не причинився до того, щоб південні стейти не виступали проти скасування расових обмежень. Гарриман подав широку програму, яку, на його думку, треба б здійснити, щоб запевнити рівні права для всього населення, без огляду на расу, релігію й походження. Шанси іншого демократичного кандидата Адлея Е. Стівенсона значно збільшилися після того, як на головного промовця на Демократичній Конвенції вибрали губернатора Теннессі Клемента, прихильника Стівенсона і неприхильного до сенатора Кіфовера. Про цього третього демократичного кандидата майже не згадують в політичних колах як про такого, який має шанси бути найменованим на демократичного кандидата, хоч він сам не покидає цієї надії.

Пентаґон не погоджується на опублікування воєнних документів генерала МекАртура

Вашинґтон. — Асистент секретаря оборони Роберт Росс зізнавав на Підкомісії Урядових Операцій в Палаті Репрезентантів і заявив, що військові кола не погоджуються на опублікування воєнних документів генерала армії Даґлеса МекАртура, бо тоді „подалося б до публічного відома про методи війни та воєнні пляни й операції", а це не є бажане з огляду на безпеку країни. Інших воєнних документів, які находяться в 100,000 шухлядах, не публікується тому, бо немає грошей на те, щоб ті документи переглянути та скляcифікувати, які з них мають бути секретні, а які можна б подати до публічного відома. Ця справа виникла в зв'язку з заявою генерала МекАртура, який твердив, що він був проти втягання в війну на Сході Совєтів в 1945 році. Частина опублікованих урядом документів свідчить про те, що генерал МекАртур домагався, щоб СССР вступив у війну проти Японії, щоб зменшити число американських жертв в людях під час атаки на Японію.

Президент підписав закон про межу федеральної заборгованости

Ґеттисбурґ, Па. — Президент Айзенгавер 9-го липня підписав закон про те, що федеральна заборгованість може виносити в новому фінансовому році, який триває до кінця червня 1957 р. — 278,000,000,000 долярів. В попередніх двох фінансових роках висота федеральної заборгованости могла доходити до 281,000,000,000 долярів, хоч в дійсності рідко коли вичерпувала цю суму. Якщо в найближчому фінансовому році уряд не проситиме Конґрес змінити межу федеральної заборгованости, то вона виноситиме 275,000,000,000 долярів.

В АМЕРИЦІ

● **Конґрес** приготовляється до інавґурації нового президента і Палата Репрезентантів ухвалила повновласті для комісарів Дистрикту Колумбія, щоб вони могли втримати порядок під час інавґурації президента в січні 1957 року.

● **Джозеф Ренкар** із Сутінґтону, Коннектикат, купив за чотири доляри скрипку на ліцитації і пізніше довідався, що ця скрипка вартує більш як 6,000 долярів, бо це славна скрипка Дж. Ґарнеріоса з 1731 року.

● **В Конґресі** виринають труднощі в справі перейменування острова Ведлу в нюйорському порті на „Острів Волі", бо на всіх мапах зазначена стара назва, яка в нічому не шкодить тому, що на цьому острові стоїть славна „Статуя Свободи".

● **Президент Айзенгавер** і англійська королева Єлисавета II прислали свої побажання 100-річній пані Сарі Паркер, яка в протестантському домі для старців відзначувала свої 100-ті роковини. Пані Паркер — це англійка, яка 30 років тому прибула до ЗДА, і тут щодня відвідує хворих і старців та читає їм книжки й часописи. Це робила вона і в дні свого 100-річчя.

● **В Голл, Квебек, Канада,** наклали арешт на поїзд, який мав від'їздити зі стації з пасажирами, бо Залізнича Компанія не заплатила Реймондові Фоколтові довгу в сумі 202.50 доляра. Якщо до 23-го липня залізниця не заплатить довгу, то поїзд продадуть на ліцитації. „Заарештований" поїзд від'їхав.

● **Операція** частини тонкої кишки в дні 9-го червня звільнила президента Айзенгавера від терпіння, яке він відчував протягом останніх 20-ох років. Президент відчував судороги шлунка після кожного поденервування. Це рідкісна недуга, і невідомі її причини.

● **Республіканські провідники** заявляють, що їхня Номінаційна Конвенція в Сан Франсіско, яка починається 20-го серпня, триватиме тільки чотири, або навіть три дні, а не цілий тиждень, як це звичайно буває, коли треба довго вибирати кандидата на президента.

Ніксон вернувся з закордонної подорожі

Вашинґтон. — Віце-президент Ричард М. Ніксон повернувся з своєї 11-денної подорожі за кордон, об'їхавши довкола світ і зробивши 27,000 миль. Ніксон заявив, що у всьому вільному світі він бачив „велику пошану і подив" до президента Айзенгавера. На летовищі привітав Ніксона і його дружину державний секретар Джан Фостер Доллес, дипломатичні представники чужих держав та 16 сенаторів - республіканців. Ніксон сказав, що заява Президента про свою поновну кандидатуру викликала вдоволення закордоном. Щодо своїх політичних плянів, то Ніксон пригадав свою заяву з квітня цього року, коли він був сказав, що погоджується кандидувати на віце-президента, якщо його схоче Айзенгавер і якщо його затвердить Республіканська Номінаційна Конвенція.

Починаються знову безпосередні переговори між спілкою сталеварних робітників і сталеварною індустрією

Ню Йорк. — Джозеф Ф. Фіннеґен, директор Федеральної Служби посередництва і примирення, добився у своїх розмовах з представниками спілки Сталеварні Робітники Америки і керівництвами сталеварної індустрії згоди обидвох сторін на започаткування нових переговорів в справі закінчення страйку і підписання нового договору. В переговорах, що почалися в Питсбурґу в четвер 12 липня, бере участь теж і Фіннеґен і деякі з його співробітників і вони сподіваються довести до порозуміння між обидвома сторонами. Сталеварна індустрія обстоює далі погляд, що подані нею пропозиції в справі підвищення заробітної платні були не тощо вистачальні, але й чудові. Спілка домагається далі більших уступок збоку індустрії. Тим часом страйк триває і поза 650,000 сталеварних робітників втратило працю вже коло 100,000 працівників інших індустрійних підприємств. Цим підприємствам страйк сталеварних робітників спричинив величезні втрати. Одна тільки Балтиморсько - Огайська Залізниця обраховує, що якщо страйк потриває до кінця липня, то вона матиме яких 7 до 8 мільйонів втрат у прибутках.

ФБІ веде слідство в справі викраденої дитини Вайнберґів

Вестбері, Л. Ай. — Директор Федерального Бюра Інвестиґацій Дж. Едґар Гувер заявив, що „ФБІ взяло в свої руки слідство в справі викрадення Пітера Вайнберґа і поставило до диспозиції всі свої засоби, щоб добитися успішної розв'язки цього злочину". ФБІ могло взятися за цю справу аж після того, як минуло сім днів від дня злочину. Аґенти ФБІ вже переслухали батьків викраденої дитини, а також всіх матерів, які під час народження Пітера Вайнберґа втратили дітей в шпиталях на Лонґ Айленд. Також порівнювано рукопис листа, в якому злочинець домагався викупу, з почерками учнів середньої школи, в якій вчила біології пані Вайнберґ перед відпусткою. Одночасно несумлінні особи докучають зажуреній матері та при помочі телефонів подають фальшиві вістки про викрадену дитину. Одного дня було аж 17 таких телефонів. Поліція припускає, що один телефон міг бути від дійсного злочинця.

Надвишка харчових продуктів зменшилася на три більйони

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер у своєму піврічному звіті до Конґресу повідомив, що надвишка харчових продуктів від 1954 року зменшилася майже на три більйони їхньої вартости. Це сталося згідно з законом із 1954 року, який уповажнив уряд продавати закордон або дарувати ті американські харчі, які находяться в урядових магазинах в наслідок урядової допомоги фармерам. В цьому році продано або подаровано харчів на суму 1,264,800,000 долярів. Частину з цих харчів обміняно закордоном за інші товари. Президент домагається зміни закону з вересня 1954 року в такому дусі: 1. Збільшити найвищу скількість харчів, яку можна б було продати закордоном за чужі валюти до вартости 3,000,000,000 долярів (тепер 1,500,000,000 долярів). 2. Дозволити виміну харчів на інші товари в країнах совєтського бльоку. Досі така виміна або продаж є заборонені законом. Це потрібне на те, щоб можна було міняти або продавати американські харчі поза залізною заслоною, де відчувається недостача харчових продуктів. Американський уряд має в своїх магазинах харчів на суму коло вісьмох більйонів долярів. Досі обміняли харчі вартости 587,100,000 долярів на стратеґічні матеріяли. Подаровано харчі заприязненим державам, а частину країнам поза залізною заслоною, де була повінь на весні минулого року.

Сенат почне переслухання в справі збільшення поштових оплат

Вашинґтон. — Сенатська Поштова Комісія повідомила, що в вівторок 18-го липня почне переслухання в справі збільшення поштових оплат. Палата Репрезентантів вже ухвалила законопроєкт про те, щоб збільшити поштові оплати на суму 430,000.000 долярів, збільшуючи оплати від звичайних листів з трьох до чотирьох центів та оплати від листів, пересиланих летунською поштою, з шістьох до сімох центів. Генеральний поштмастер Артур Е. Сомерфілд розмовляв із головою Сенатської Поштової Комісії сенатором Оліном Д. Джанстоном і заявив, що, на його думку, ці переслухання не будуть довго тривати так, що Сенат зможе ще на цій сесії ухвалити законопроєкт про збільшення поштових оплат. Але в політичних колах немає надії на те, щоб Сенат хотів ще цього року ухвалити цей законопроєкт, бо Конґрес хоче в цьому виборчому році швидко почати свої вакації.

Лисенко йде знову угору

Москва. — Проф. Трохима Д. Лисенка, який в квітні ц. р. зрезиґнував із становища президента Сільсько-Господарського Інститут ім. Леніна, обрано знову до президії цього інституту. Президентом Інституту, обрано Петра П. Лобанова, донедавнього заступника прем'єра СССР і міністра сільського господарства СССР. За Сталіна Лисенко був одним з найбільших протеґованих учених. Його використовувано головно до критики і нападів на західніх дослідників ґенетики. Після смерти Сталіна і започаткованої Хрущовим десталінізації вплив Лисенка почав зменшуватися, хоч і він далі працює науково і займає видатні становища в совєтському науковому світі.

Гаммершилд приспішив подорож на Середній Схід

Об'єднані Нації. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй, який спершу заповів був свою другу подорож на Середній Схід на серпень, чи навіть на початок осені ц. р., вирішив полетіти до Єрусалиму з Женеви вже 19 липня ц. р., а відтіль 21 липня поїхати до Каїро. Причина такої зміни становища Гаммершилда невідома, бо він заперечив, наче б їхав туди з уваги на останні алярмуючі вістки про концентрацію ізраїльських військ над кордоном Йорданії і буцім то погрози ізраїльського прем'єра Бен Гуріона, що Ізраїль вживе „відплатних заходів" на випадок будь-якої нової зачіпки збоку арабів. Зате за часописними вістками, на зміну плянів Гаммершилда мали вплинути його розмови в Москві. Він сказав лише, що його попередній „оптимізм скріпився" від отих розмов, не пояснивши ближче, в чому полягав той оптимізм і що таке сказали йому большевицькі диктатори. Здогадуються, що вони потвердили йому, що не бажають собі війни на Середньому Сході і тому будуть підтримувати його заходи замирити Ізраїль з арабськими сусідами. Гаммершилд задумує залишитись тепер всього 4 дні на Середньому Сході, по два дні в Єрусалимі і Каїро, як у двох вирішних для цілої проблеми столицях. Однаково ізраїльський прем'єр, як арабський світ, дуже неохоче і з підозрінням дивляться на місію Гаммершилда: жиди бояться, чи він, за ціну визнання Ізраїлю арабськими державами, не зажадає від Ізраїлю територіяльних концесій, знову ж араби взагалі не хочуть визнавати Ізраїлю і підписувати з ним мировий договір і бояться, що Гаммершилд натискатиме на них в цьому напрямку.

Ірак проти поширювання впливів Єгипту

Лондон. — 21-річний король Іраку Файсаль, відвідавши недавно мароккanського султана Мохаммеда V у Рабаті, де його приймали з великою дійсно східньою парадою, приїде до Лондону в понеділок на 3-денну офіційну візиту. Його привітає у Лондоні м. ін. його прем'єр, 68-літній генерал Нурі ес-Саїд, давній приятель Англії й антаґоніст диктаторських аспірацій єгипетського президента Ґамаля Абделя Нассера, який прибув туди з Марокко. Єгипетські амбіції проводити цілому арабському, ба навіть взагалі всьому махоммеданському світові, викликали нехіть також в Марокко, якого султан обурився на недавню заяву Нассера про конечність „визволення" Марокко. Тому зусилля Іраку йдуть у тому напрямку, щоб недопустити до поширювання єгипетських впливів ані в Північній Африці (Лібія, Тунісія, Марокко), ані на азійському суходолі. Ірак, як і махоммеданський Іран належать до Баґдадського пакту під проводом Англії. Цей пакт, як відомо, зустрівся з гострою і напастливою опозицією збоку Єгипту. Інтриґи Нассера на терені Іраку не вдалися, бо й колишній прем'єр Іраку Фабгіль Ямалі їздив недавно до Марокко в такій самій місії, як король Файсаль — наблизити Марокко й Тунісію до Іраку і протиставитись супрематії єгипетського диктатора, — повідомляє англомовна преса. Король Іраку Файсаль, їдучи до Лондону, вступив до Туреччини, де буцім то мав переконувати турецьких державних керівників, щоб вони не послаблювали Баґдадського пакту через свій спір з греками за Кипр.

Німецькі комуністи приготовляють показові „шпигунські" процеси

Берлін. — Речники східньонімецького уряду повідомили, що вони приготовляють „докази", як то „американські імперіялісти" намагаються „недопустити до порозуміння німецького народу з іншими народами" і тому ведуть „провокаційну акцію" на терені Східньої Німеччини. Полковник Борман з комуно - німецької „державної безпеки" ствердив, що „не менше, як 137 шпигунських аґентів" арештовано у Східній Німеччині, головно на основі відомостей, отриманих від „американського аґента" Горста Гессе, про якого інші німецькі газети пишуть, як про звичайного комуністичного провокатора. Крім прізвища Горста Гессе, комуно - німецька преса називає ще прізвища Вільгельма і Карла Шрайберів, Яна Залеського й інші, при чому — що найцікавіше — вона натякає, що в отих показових комуно - німецьких процесах комуністи намагаються переводити тезу, що революту в Познані викликали таки „американські аґенти".

Верховний Совєт вітав іранську королівську пару і зліквідував Карело-Фінську Республіку

Москва. — Після більше як піврічної перерви почалася в Москві дня 11-го липня сесія Верховного Совєту, що має буцімто виконувати ролю совєтського парляменту. Вперше в історії Совєтського Союзу і комуністичної партії — Верховний Совєт вітав постанням з місць і бурхливими оплесками присутнього на відкритті сесії чужоземного монарха — іранського шаха Мохаммеда Резу Паглеві і його дружину Сораю. Кілька секунд пізніше совєтські депутати вітали повстанням з місць і такими ж рясними оплесками комуністичного прем'єра північної Кореї Кім Іль Сунґа. На відкритті був неприсутній Хрущов, який є членом Ради Національностей — однієї з палат Верховного Совєту. Тому, що Верховний Совєт не має взагалі майже жадних справ до вирішування, на порядку нарад першого дня були крім відкриття і вітання гостей тільки дві точки: промова Булґаніна і справа ліквідації Карело-Фінської Республіки. — Цю шіснадцяту совєтську республіку з невідомих причин вирішено зліквідувати мовляв, на прохання населення і влучити її до Російської Соціялістичної Федеративної Совєтської Республіки (РСФСР). Карело - фінська республіка була створена в 1923 році як автономна республіка в рамцях РСФСР і в 1940 році після закінчення совєтсько-фінляндської війни її збільшено здобутими від Фінляндії землями і проголошено окремою Карело-Фінською ССР. Тепер після ліквідації цієї республіки, що нараховує всього 600,000 населення, число совєтських республік зменшиться до 15. Думають, що ліквідація цієї республіки — це совєтський жест в сторону Фінляндії, куди в серпні ц. р. вибирається з відвідинами маршал Клим Ворошилов. Совєтський прем'єр Булґанін, промовляючи під час сесії, висловлював впевнення, що вигляди на мир покращали і водночас осуджував „наклепницьку пропаґанду" і коментарі західніх урядів і преси, зроблені у зв'язку з кампанією розвінчування Сталіна й опублікованою промовою Хрущова. Позатим на цій сесії не було ніяких згадок про „культ особи".

ДОЛЛЕС ПЕРЕДБАЧАЄ ПЕРЕМОГУ „СИЛ ВОЛІ" В СОВЄТАХ ВПРОДОВЖ НАЙБЛИЖЧОЇ ДЕКАДИ

Вашинґтон. — Нав'язуючи до заяви ЦК Компартії Совєтського Союзу з 30 червня ц. р., державний секретар Дж.

Джан Фостер Доллес

Ф. Доллес звернув увагу, що теперішні большевицькі лідери осуджують сталінізм тільки щодо його політики на внутрішньо - комуністичному терені, у відношенні до самих комуністів. Тим часом сталінська політика — казав державний секретар — заподіяла велику кривду також іншим народам. Насильство і терор, що його тепер ніби осуджують большевицькі вожаки, не були тільки совєтською хатньою політикою, але також закордонною. „Цілі наради поярмлено в похмуру неволю. І все ще вільні народи мусять платити високу ціну, обороняючи себе. Вони теж мають право дістати запевнення, що зло, заподіяне їм іменем Сталіна, буде направлене і що така політика не повториться." — Кажучи про теперішні обіцянки совєтських диктаторів дати їхнім громадянам більші свободи і поправити їхній життьовий стандарт, Доллес пригадав, що про те саме говорила вже совєтська конституція з 1936 року. „Проте вона не охоронила перед політикою насильства і масового терору, тортур, вимушених признань і судових вбивств, що їх Хрущов описав в своїй первісно тайній, а тепер оприлюдненій промові з останнього лютого. Тільки реальна вартість сильних демократичних установ є дійсною забезпекою проти розкладової влади деспотизму." Доллес висловив надію, що сили, які почали діяти в совєтському світі, корисно перетворять світову сцену". Державний секретар Доллес склав таку заяву на вступі пресової конференції, яку він відбув в середу 11-го липня ц. р. Запитаний журналістами, він виразно потвердив, що Совєти повинні відновити незалежність сателітних держав. „Думаю, що це власне є пробним каменем, чи їх нова політика має реальну вартість." Доллес покликався на Президента, який того самого домагався на минулорічній червневій конференції з Булґаніним і Хрущовим у Женеві. У дальших відповідях на запити журналістів, державний секретар підкреслив, що він не думає, що духовий процес, який переводиться внутрі Совєтів, доведе до раптової зміни, але що він обов'язково доведе до успіху сил волі впродовж найближчої декади.— З інших заторкнених на тій пресовій конференції справ, найважнішою була справа невтральности різних держав. Доллес солідаризувався з висловленими на цю тему думками віцепрезидента Ніксона, ствердивши, що він правильно з'ясував під час своєї подорожі принципи американської закордонної політики. Оминаючи дальших атак проти невтральних держав, Доллес потвердив, що він далі уважає неморальною таку невтральність, яка основується на егоїзмі окремих держав і їх байдужности до долі інших. Як приклад дійсної невтральности, яка не викликає ніяких застережень, Доллес назвав Швайцарію. Державний секретар звернув увагу, що сам чартер Об'єднаних Націй виключає строгу невтральність держав, бо накладає на всіх членів ОН солідарний обов'язок боронити один одного проти аґресорів. Договори колективної забезпеки, які викликають застереження збоку різних невтральних держав, є теж дозволені чартером ОН і підписані в його рямцях. Доллес боронив політики допомоги закордонові, поставивши просте запит: як виглядала б світова ситуація і безпека самих ЗДА, коли б ЗДА не дістали від Конґресу можливости допомагати, як треба, Кореї, Південному В'єтнамові, Формозі чи Туреччині? — На запит журналістів у справі зречення амбасадора в Індії Купера, який кандидує на сенатора, Доллес запевнив, що взаємини між ЗДА і Індією добрі і не зазнають погіршення.

В СВІТІ

● **Пітер Діяз**, 36-річний американський вояк, замешкалий постійно в Ню Йорку, який зник 22 липня 1955 у Західньому Берліні, появився несподівано, перебувши рік добровільно серед комуністів. Його передали до шпиталю для перевірки здоров'я, після чого мабуть судитимуть за дезерцію.

● **На передмісті Лондону** арештували Денниса Пратта, збивника самітньої 68-літ. Рачель Персонс, яка одідичила по своєму батькові $5 мільйонів, але цілком здивачіла: у домі, що мав 14 кімнат, мешкала тільки в одній умебльованій кімнаті, — з усіх інших випродала меблі й кімнати зачинила. Мала тільки одну пристрасть — 20 перегонових коней. Пратт був одним із тих, що вели її стайню.

● **На летовищі Фюрт** під Нюрнберґом у Західній Німеччині відбувся летунський показ держав, приналежних до НАТО. 100,000 німців приглядалось еволюціям воєнних літаків різних західніх держав.

● **В Познані** відбувся в неділю 1 липня ц. р. похорон польських поліціянтів і вояків, які згинули у вуличних сутичках з робітничими демонстрантами. Як повідомляє ТАСС, в похороні взяв участь варшавський прем'єр Циранкевич і різні партійні та робітничі верховоди. Поляглих нагороджено „офіцирськими і кавалірськими хрестами ордену відродження Польщі". На могилах „жертв провокації, організованої імперіялістичною аґентурою" — пише ТАСС — зложено багато вінків. Найцікавіша річ: скільки осіб згинуло з рук спонтанно збунтованих робітників — совєтська аґенція не подає.

● **Коло 300 кол. японських вояків** вернулись із 10-річного полону в Совєтах — цілком спантеличені, ні в чому незорієнтовані, що дістся в Японії і широкому світі, та звеличуючі комуністів. Представник японського Червоного Хреста, який товаришив їм у дорозі, заявив, що всі вони „індоктриновані" й треба їм співчувати, як жертвам комуністичного насилля.

● **ЕОКА** — підпільна революційна організація кипрських греків призналася до терористичного замаху на каварню в Нікозії на Кипрі в дні 16 червня ц. р., під час якого згинув приявний там американський віцеконсул Вільям Ботелер. ЕОКА висловила свій жаль з приводу тієї смерти американського державного службовика та заявила, що це був тільки нещасливий і непередбачений випадок.

● **В Альжирі** французи перевели вже третю екзекуцію під ґільотиною. Цим разом згинув Саїд Бен Ахмед, 20-річний арабський терорист, засуджений на смерть за кинення ручної військової ґранати в переповненому театрі, при чому згинули чотири особи.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Acepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПОНОВЛЕНЕ РІШЕННЯ ПРЕЗИДЕНТА

Президент Айзенгавер поновив своє рішення кандидувати вдруге на пост президента країни, який він тепер займає. Таке рішення було необхідне після його нової, тим разом кишкової недуги та операції в дні 9-го червня. Очевидно, що недуга сама по собі не була така, щоб викликувати поважніші побоювання щодо дальшого здоров'я чи працездатности пацієнта, але вона поновлювала ті побоювання і застереження, що виникли відносно здоров'я Президента після його попередньої серцевої атаки. Тому й теперішнє рішення було необхідне.

Інше діло, що президент Айзенгавер — в обставинах передвиборчої кампанії — надав цьому рішенню посередній характер. Зустрівшись з республіканськими конґресовими лідерами минулого вівтірка, 10-го липня, він тільки ствердив, що після останньої операції він почувається та є в кращому стані здоров'я, як був перед операцією, та що він зробить все можливе, щоб виграти вибори. Тим самим він потвердив, що свого рішення щодо кандидатури на другу каденцію, яке він виніс 29-го лютого ц. р. після відносно довгої і дбайливої надуми та після найбільш скрупулятної перевірки його фізичного стану, він не змінив.

Очевидно, що ніхто, теж і президент ЗДА, не може відгадати своєї майбутности і не може бути цілком певний завтрішнього дня. Але в цьому відношенні президент Айзенгавер є точно в такій самій ситуації, як і кожна людина. Тим самим, арґумент здоров'я і життя президента Айзенгавера, як нового кандидата на президентський пост, тратить свою переконливу силу, що ще цілком не означає, що противники не будуть його використовувати.

Рішення президента Айзенгавера не відступати від кандидатури прийняли з великим вдоволенням у першу чергу лідери Республіканської партії. Щонайменше вони вже мали нагоду це вдоволення виявити, заповідаючи величезну республіканську перемогу в найближчих виборах. Їхнє вдоволення цілком зрозуміле, бо немає другого республіканського кандидата, який бодай приблизно дорівнював би през. Айзенгаверові популярністю серед народу і виглядами на успіх. Крім того, през. Айзенгавер іде до виборів з величезним капіталом, успіхів своєї адміністрації в теперішній каденції. Він же в головній мірі причинився до — яке воно є, таке є, — замирення в Кореї та Індо-Китаї, він збалянсував бюджет і за його урядування загальний добробут країни дійшов до найвищих вершин. Це те, чого країна найбільше потребує і чого кожний звичайний громадянин найбільше прагне. През. Айзенгавер піде до виборів з цією найбільш переконливою „мовою фактів", якій важко протиставити навіть найбільш принадливі слова. Інше діло, що рішення народу, як погоди, ніколи не можна передбачити з всією точністю і певністю.

Поновно піддержана кандидатура президента Айзенгавера викликала не тільки радість і вдоволення серед республіканців, але й деяку полегшу та помітний респект серед загалу. Нарід хоче мати до вибору тільки найліпших з одної і з другої партії, а загальні міркування щодо останнього рішення Айзенгавера влучно віддзеркалює „Ню Йорк Таймс" у своєму редакційному коментарі з цього приводу. Ці міркування приблизно такі:

Поновне рішення през. Айзенгавера кандидувати на другу каденцію не може викликувати жадних сумнівів щодо щирости і шляхетности. Його виніс президент Айзенгавер виключно сам, а всім своїм життям і своєю активністю він доказав, що в таких його рішеннях не грають ролі жадні спекуляції, а тільки виключно те, що загально називається добром народу, чи добром справи. Не грали тут ролі жадні партійні спекуляції і тим менше персональні амбіції, бо коли б през. Айзенгавер справді знав чи відчував, що він з будь-яких причин не надається на цей пост, або не зможе в будь-якій мірі виконувати всіх обов'язків, зв'язаних з цим найвищим постом у країні, він без всякого сумніву це признав би і витягнув би з того відповідні висновки.

Такий стан речей є в найкращому інтересі країни. Він бо означає, що в найближчих виборах та в кампанії, яка їх попередить, розглядатимуться справи по їх суті, а не по здогадах і спекуляціях. Президент Айзенгавер і його адміністрація мають свій рекорд, як має його і Демократична партія. Це є виборча база. Індивідуальності і партійні програми відносно дальшої внутрішньої і закордонної політики на тлі тієї бази дадуть народові багато добрих арґументів, які допоможуть йому винести правильне рішення та вибрати новий уряд „з народу, через нарід і для народу" на чергових чотири кори.

ДЕРЖАВА І ШКОЛИ

Від років всі американські громадяни без різниці раси, віри і партій погоджуються, що шкіл в Америці замало і що з кожним роком стає пекучішою потреба нових шкільних будинків. Скількість шкіл не покривається із числом шкільних будинків в ЗДА, бо в деяких будинках приміщено іноколи навіть кілька шкіл. За останньою статистикою з 1951/52 р. народних публічних, т. зв. елементарних, чи пак початкових шкіл було в ЗДА 123,763, а шкіл другого типу (різного типу „гайскул") було 23.746. До того приходили приватні школи: початкових 10.666 і другого ступня 3.322. В одному Ню Йорку було в 1954 році 767 шкільних будинків, — скільки їх у цілих ЗДА — нам не відомо. Ці цифри не говорять так багато, як порівняльні числа зросту населення ЗДА у шкільному віці. Коли в 1900 р. було в ЗДА загалом 21.404.322 дітей у віці від 5 до 17 років, з чого записалось до шкіл 15,503,-110, а ходило до шкіл 10,-632.772 дітей, то в 1952 р. було вже в тому самому віці дітей 31,379.000, записалось їх 26,563.000, а ходило до школи 23,257.000. В жовтні 1954 року, на 162,414.000 всього населення ЗДА, було 36,083.000 осіб у віці від 5 до 34 років, які записались були до шкіл різного ступня і виду, від передшкілля до університетів, каледжів і пререзних вечірніх та спеціяльних курсів включно. З того числа до народніх шкіл записалось тоді 25,936.000, а до середніх шкіл („гайскул") — 7,733.000. Варта звернути тут увагу на різниці між числами дітей у шкільному віці, обов'язаних ходити до школи, тими, що зголосились до школи, й тими, врешті, які дійсно ходили до школи. Фахівці пояснюють, що саме невтішні умовини шкільної науки у переповнених клясах, особливо у бідніших стейтах, є поважною причиною відсутности в народних школах дітей, які повинні б там знаходитись. При цій нагоді можна теж згадати, що коли у 1870 р. було в Америці кругло 20% неграмотних, то в 1950 р. число таких, які не вміли читати ані писати ні одною мовою, знизилось до 3.2%. Все ж, факт існування ще в ЗДА кругло 2,200.000 неписьменних людей пояснюється теж замалою кількістю шкільних будинків, наслідком чого нема ані відповідного натиску адміністраційної влади на батьків, щоб обов'язково повинувались законові про шкільний примус для дітей у шкільному віці, ані нема відповідної пропаґанди за відвідування дорослими неграмотними вечірніх курсів грамоти.

І тому, ак сказано, від років лунав в Америці крик за конечність більшої уваги федерального уряду до потреб шкільництва, в першій мірі народного і середнього публічного, а також фахового й технічного шкільництва середнього і вищого типів. І тому однаково демократи, як республіканці погоджувались, що треба побільшити число вчителів у публічних школах (у 1952 р. було їх в ЗДА 962.864, із чого тільки 234.942 чоловіків) і побільшити число шкільних кляс. Правда, багато республіканців заступали становище, що коли шкільництво належить взагалі до компетенції стейтів, то стейти є в першу чергу відповідальні за число шкільних будинків і вчительських сил, а допомога збоку федерального уряду повинна торкатись тільки поодиноких конкретних випадків. Все ж, теперішній республіканський уряд скликав в листопаді мин. року до Вашингтону 4-денну конференцію для справ виховання і у висліді всіх палких дебат був таки заклик до федерального уряду за активну допомогу шкільництву. У січні ц. р. през. Айзенгавер зголосив до Конгресу законопроєкт про федеральну допомогу для будови нових шкільних приміщень. Ця програма охоплювала період найближчих 5-х років, при чому Адміністрація зобов'язувалась давати щорічну субвенцію по 250,-000.000 долярів, себто разом шкільний будівельний законопроєкт передбачував 1,250,-000.000 дол. на нові школи.

Законопроєкт про федеральну допомогу для нових шкіл мав спершу добрі вигляди в Конґресі, бо підтримувала його широка публічна опінія та всі батьківські й учительські організації, як теж робітниці організації, що слушно вбачали в тій програмі нове джерело зменшення безробіття. Тим часом справу несподівано затемнила й скомплікувала проблема расової сеґреґації чи пак інтеґрації. Демократичний конґресмен Адам Клейтон Павелл з Ню Йорку (негр) зголосив поправку до того закону, що — мовляв — закон про признання федеральної допомоги для будування нових шкіл не стосується тих шкільних округ, які не вводять в життя постанови Найвищого Суду про скасування расової сеґреґації у публічних школах. Південні демократи відразу заявили, що коли перейде та клявзуля, то вони будуть поборювати в цілості новий шкільний законопроєкт. У голосуванні 5 липня ц. р. „за" додатком конґресмена Павелла було 225 голосів, „проти" — 192. У голосуванні за цілим законопроєктом було 224 „проти" і 194 „за". Голосування не проходило за партійною лінією, яка цілком „замазалась". „За" законопроєктом висловились 75 республіканців, „проти" — 119. 119 демократів голосували „за", а 105 „проти".

Вислід того голосування збентежив усі політичні кола в Америці. Республіканці й демократи одні одним закидають провалення законопроєкту. Республіканці закидають демократам, що вони голосували проти того законопроєкту не з уваги на расову клявзулю, а тому, щоб республіканська Адміністрація не могла вказувати під час цьогорічної передвиборчої кампанії на цей закон, як свій успіх, — знову ж демократи вказують на дійсно надсподівано багато республіканських голосів „проти". Чути навіть підозріння, що деякі „принципові" противники того законопроєкту (прихильники виключно лише стейтової опіки над шкільництвом і фінансування будови нових шкіл приватною філянтропією чи звичайними банковими позичками), голосували за додатком конґресмена Павелла зумисне, щоб змобілізувати проти законопроєкту голоси південних демократів і таким чином провалити його. Президент Айзенгавер, дізнавшись про вислід голосування, висловив надію, що все ж ще на цій сесії Конґресу вдасться ухвалити закон про федеральну допомогу шкільництву в якійсь іншій формі. Однак — за голосами конґресових лідерів — практичні вигляди на успіх цієї справи ще в цьому Конґресі — мінімальні. В два дні потім, у суботу 7 липня, Конґрес одноголосно вирішив тільки дати федеральну допомогу у висоті 378,000.000 долярів до 30 червня 1958 року на допомогу в будові нових шкіл в громадах, особливо обтяжених військовими й іншими федеральними установами і станицями, отже там, де панує особливо дошкульний брак вільних приміщень.

Таким чином безкомпромісова боротьба за одну добру справу — за расове зрівняння всіх дітей у шкільному віці — вбила другу добру справу — будівництво нових шкільних будинків. Це характеристичний причинок до еволюції відносин в З'єдинених Державах і до скомплікованого характеру різних внутрішніх проблем цієї країни.

Ярослав Пастернак

ГАЛИЧ — НАЙБІЛЬШИЙ КНЯЖИЙ ГОРОД

„У XII ст. Галич став одним з найбільших міст древньої Русі, а судячи по величині збережених до наших днів оборонних споруд, він не мав собі рівних серед древніх міст Подніпровя й Подністровя."

Так говорить про нього його новий дослідник, київський археолог В. К. Гончаров, що у двох статтях: Археол. дослідження древнього Галича у 1951 р. (Археол. пам'ятки УРСР, V, Київ 1955, 22-31) та Древній Галич (Вісник АН УРСР, кн. I за 1956, 61-67) дає звіт зі своїх розкопів на його терені у 1951 р.

Такої самої думки був вже 200 років тому історик Б. Хмельовський (1754) та всі пізніші дослідники Галича, що починаючи з половини мин. століття, в різних періодах і місцях, провадили там доривочні розкопи (І. Шараневич з о. Л. Лаврецьким та О. Чоловським, В. Щербаківський, О. Пеленський) чи тільки поверхневі теренові розшуки (о. А. Петрушевич, В. Чачковський з Я. Хмілевським).

До цього ж пізнання дійшли й ми в часі наших систематичних досліджень терену княжого Галича в рр. 1934-41. Тоді ми відкопали в Крилосі фундаменти монументального катедрального Собору Успіння Богородиці, серед них кам'яний саркофаг з тлінними останками його основника, князя Ярослава Осьмомисла (помер 1187 р.) — в чому теж погоджується В. Гончаров — біля саркофагу поховання молодої дівчини (княжни ?), а далі поховання знатних осіб біля апсид Собору та сліди замешкання оподалік. На місці ж колишнього княждвору (сьогодні „Золотий Тік") ми розкрили багато слідів замешкання (останки дерев'яних будинків, печей та інших господарських споруд), багато дрібних металевих та кістяних виробів, ювелірні прикраси (в цьому золотий емальйований колт-кульчик торбинкового типу) та кілька землянок ще з пізної трипільської доби.

В інших місцях (Качків, Юрівське) ми відкопали залишки промислових споруд, у лісі дві старо-мадярські могили з кінця IX ст. з багатими золотими прикрасами, а на далекій периферії старого Галича, в селі Побережжі н/Дн. фундаменти кам'яної круглої церкви-ротунди з XIII ст. Звіт з усіх наших розкопів та давніших досліджень був нами опублікований у монографії „Старий Галич" (Львів-Краків 1944).

Це був тільки багатий у висліди перший період систематичних розкопів, що був спрямований на дослідження центру княжого городу з головною метою льокалізації старого Галича в терені. Розкопи виказали, що той центр був на так зв. Крилоській горі у сьогоднішньому с. Крилосі, на віддалі 6 км. на південь від сьогоднішнього м. Галича. В майбутньому ми думали закінчити розкопи на „Золотому Току", з наміром віднайти там останки княжої палати і злученої з нею „переходами" двірської церкви св. Спаса з похованням князя Володимирка (помер 1152 або на початку 1153 р.), а після цього у пляні були досліді роботи на цілій широкій території (коло 40 кв. км.) старого Галича.

Ведені нами розкопи в Крилосі продовжувалися теж в часі першої большевицької окупації (1939-41), та їх не тільки наукове й державницьке значення, але й вплив на національне розбудження населення йшов проти лінії совєтських загарбницьких плянів. І ось тоді, на сторінках львівського часопису „Ленінська молодь" появилася донощицька стаття п. з. „Як я стала націоналісткою", в якій названо розкопи в Крилосі „жовто-блакитною роботою". Це був той перший камінь, кинений на Крилоську гору і тільки вибух німецько-совєтської війни вхоронив нас від арешту.

Після цього систематичні розкопи в Крилосі майже на десять років зупинилися і тільки після другої світової війни, коли заплановано було закріпити при СССР загарбані землі при допомозі розкривання давніх, ще раннє-історичних доказів, твердим гаслом стало дослідження походження слов'ян з метою втягнути їх всіх в одно слов'янське море під панування Москви. При Академіях Наук сателітських країв організовано окремі „Інститути історії матеріяльної культури" з відділами дослідження слов'янської старовини, у Варшаві з археологічною стацією „Червенські городи". І пішли пожвавлені розкопи в Україні (Подніпров'я, Подністров'я, Подоння, сточище Десни, Причорномор'я, Крим), Польщі, Чехословаччині, Румунії (Семигород, Добруджа) та Угорщині, що виявили багато нових раннє-слов'янських та раннє-історичних матеріялів, публікованих відтак у фахових журналах: Археологічні пам'ятки УРСР у Києві, Советская Археология та Краткие Сообщения ИИМК у Москві-Ленінграді, Slavia Antiqua та Wiadomości Archeologiczne у Варшаві, Archeologické rozhledy в Празі, Slovenská Archeologia у Братиславі, Materiale archeologice privind istoria veche a RPR у Букарешті, Archeologiai Ertösite у Будапешті.

Це, так би мовити, на ширшу скалю закросні совєтські наміри в ділянці політичної археології. Та водночас були після війни висунені теж патріотичні теми, а саме дослідження „древних русских городов" для підкріплення коріння „русскої" культури. У зв'язку з тим були переведені розкопи М. Каргера у Києві, Б. Рибакова у Тмуторокані, В. Богусевича в Чернигові, І. Ляпушкіна в Полтаві, Р. Висзжева в Каневі, В. Гончарова в Райках, Б. Гракова в Каменськім на Дніпрі, І. Старчука на Плісненську біля Золочова, та Н. Вороніна в Городні у Білорусі.

До тієї розмашної роботи включено теж досліди у княжому Галичі, що їх відновлено у 1951 р. Їх веде там київський Інститут Археології АН УРСР при співучасті сво-

(Закінчення на стор. 3-ій)

РІСТ НАЦІОНАЛІЗМУ В СССР

Під теперішню пору хрущовське колективне керівництво має найбільше ускладнення з національним питанням. Національні почування і зв'язані з ним політичні вимоги Москві тяжко втримати в певних рамках. Резолюція XX партійного з'їзду про те, що при соціялізмі національні особливості й відмінності не тільки не зникають, але навпаки — набувають ще більшого розвитку, сприйнялась неросійським населенням СССР як відмова від ідеології вищости російського народу і поворот до рівноправности націй. В останні місяці в СССР відбулося ряд спонтанних виявів національного піднесення народів, що викликало зрозумілий переляк в Кремлі. Орган компартії „Партийная жизнь" подав перший сигнал і загрозу, що це піднесення буде придушене. Журнал визнає, що націоналізм надзвичайно живучий в СССР і якщо з ним не боротись, то він може перемогти існуючий комуністичний лад. Журнал іде так далеко, що заявляє, що націоналісти є не лише серед „несвідомого" населення, а навіть серед партійців. Журнал закликає вести рішучу боротьбу з конкретними проповідниками націоналізму.

В статті „Сила пролетарського інтернаціоналізму" партійний орган (ч. 8) пише: „Відомо, що націоналістичні пережитки надзвичайно живучі і спроможні активізуватись, коли боротьба з ними слабне. У нас не перевелись ще навіть серед комуністів люди, отруєні націоналізмом. Треба мати також на увазі, що окремі отруєні націоналізмом люди не висловлюють відверто своїх поглядів і в різних формах їх маскують. Іноколи такою формою є надмірне підкреслення національних особливостей на шкоду справі ще більшого зближення між собою різних націй..." Нерідко парторганізації і окремі комуністи проходять мимо окремих проявів шовінізму і націоналізму в побуті, у взаєминах окремих людей в вигляді образливих назв, кличок на адресу того чи іншого народу або його представника. Між тим навіть такі прояви шовінізму і націоналізму можуть заподіяти шкоди братській єдності народів СССР..."

Журнал наполягає, щоб партійні організації вели „непримиренну боротьбу з усіма проявами націоналізму і його конкретними носіями", щоб на різних зборах, присвячених дружбі народів, „піддавався суворому засудові кожний факт, що шкодить скріпленню братерської єдности совєтських народів."

Щоб применшити політичну вагу національних домагань неросійських народів, „Партийная жизнь" навмисне примітивізує справу, роблячи наголос на побутові сварки між представниками різних націй. Невже заради подібних дрібниць варто писати такі статті? Дуже характерним фактом є те, що серед зливи програмових статтей після XX партійного з'їзду, згадана стаття є єдиною, яка повністю присвячена національному питанню. Така скупість і мовчанка є симптоматичною. Раніше було навпаки. Статтей в національних питаннях при кожній нагоді друкувалося багато. В Кремлі не можуть дати ради з цією проблемою, там безперечно йде гостра боротьба щодо дальших кроків в цьому питанні, бо дотеперішніх було недостатньо. Лише спонтанний прояв національних почувань примусив колективне керівництво виступити з погрозами в „Партийной жизни".

Чуючи небезпеку, колективне керівництво знову звертається за порятунком до надійного російського народу. В резолюції XX партійного з'їзду і словом не згадується про провідну ролю російського народу. В передз'їздівських статтях по національному питанню засуджувався великоросійський шовінізм нарівні з націоналізмом неросійських народів. В згаданій статті партійного органу засуджується лише націоналізм, а „російський пролетаріят" проголошується провідною силою, який нібито в неросійських народів завоював „політичний і моральний авторитет".

Ніякого „пролетарського інтернаціоналізму" і добровільного союзу народів в СССР не існує. Щоб утриматись при владі і бодай тимчасово зберегти політичну єдність СССР, колективне керівництво мусить бути на послугах російського імперіялізму.

Л. Лиман

НАУКОВЕ Т-ВО ІМ. ШЕВЧЕНКА

У СТОРІЧЧЯ НАРОДИН ІВАНА ФРАНКА

Збірник праць і статтей, приготованих на Наукову Конференцію 12 і 13-го травня 1956.

(30)

Василь Мудрий

ІВАН ФРАНКО ЯК ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ

Великий і універсальний під оглядом освіти Іван Франко був не тільки поетом, письменником, ученим, але й впливовим громадським діячем. З його громадською та політичною діяльністю тісно була зв'язана й публіцистична праця як в українських, так і в польських демократичних органах преси.

Багато поетичних творів Івана Франка постало під впливом його громадської праці, зокрема під враженням тодішніх політичних відносин серед українців.

I.

У 1875 р. записавшись на університет у Львові, Франко став членом „Академіческого кружка", що гуртував москвофільську університетську молодь. Тодішня народовецька, або, скажім, українофільська, молодь, гуртувалася у товаристві „Дружній лихвар". Чому ж І. Франко не вступив до народовецької студентської організації? Тому, що „Академіческий кружок" видавав студентський журнал „Друг". До „Друга" висилав Франко деякі свої поетичні та прозові твори ще з Дрогобича, коли був гімназіяльним учнем. „Друг" їх друкував. Записавшись на університет, Франко привіз з собою поважне число різних літературних спроб, які бажав друкувати в „Друзі". Отже, студентський журнал „Друг" був причиною того, що І. Франко вступив до „Академіческого кружка".

Під впливом Михайла Драгоманова, особливо ж під впливом його листів до редакції „Друга" (в числі трьох), які були опубліковані в цьому журналі (в рр. 1975 і 1876), зайшла велика зміна серед членів „Академіческого кружка". Більшість їх перейшла на українські позиції і в 1876 р. опанувала на загальних зборах „Академіческий кружок", а журнал „Друг" перейшов на чисту українську мову. Велику ролю в тому бистрому розвитку подій на терені „Академіческого кружка" відіграв Іван Франко Але його менше цікавили організаційні справи, бо всю свою енерґію та працю вкладав він у журнал „Друг", де опублікував свої перші оповідання з бориславського циклу, повість „Петрії і Довбущуки" та цілий жмуток поезій.

Тоді Франко був уже членом Т-ва „Просвіта", часто бував у „Бесіді", в якій гуртувались народовці, та живо цікавився всіми проявами тодішнього українського життя. Особливо близькою була йому культурно-освітня праця для народу, яку вела „Просвіта".

У липні 1877 р. Івана Франка заарештувала тодішня польська адміністрація за „соціялізм" і за зв'язки з Михайлом Драгомановим, що буцімто був організатором тайних соціялістичних гуртків серед молоді не тільки в Галичині, але й на Східній Україні. Процес проти І. Франка і товаришів відбувся 14 січня 1878 р. у Львові. На лаві обвинувачених тоді засіли: 1) Михайло Котурницький (поляк з України, у якого знайшли листа Драгоманова); 2) Михайло Павлик; 3) Іван Франко (тоді 21-річний); 4) Остап Терлецький (урядник університетської бібліотеки в Відні, 27 років); 5) Іван Мандичевський, студент прав, 23 роки (адміністратор журналу „Друг"); 6) Щасний Сельський, 24 роки, студент медицини у Відні); 7) Анна Павлик (сестра Михайла); 8) Антін Перебендовський (40 років, друкарський складач і кольпортер книжок).

Тільки Котурницький, Франко і Терлецький сиділи в слідчій тюрмі від часу їх арештування аж до процесу. Всі інші, хоч і були деякий час у слідчій тюрмі, на процесі відповідали з вільної стопи

Проф. д-р Кирило Студинський у своїй праці „Іван Франко і товариші в соціялістичнім процесі 1878 р." (київський журнал „Україна", книга 6 за 1926 р.) подає пребагатий матеріял про те, скільки українців у зв'язку з тим процесом було арештовано на підставі знайдених у них листів від обвинувачених, а далі скільки ревізій було переведено у домах тих українців, у яких бували арештовані, зокрема І. Франко З уваги на вагу цього процесу в житті І. Франка і з уваги на наслідки ,які він спричинив у дальшій духовій еволюції І. Франка, я подам коротко реєстр тих ревізій та арештів за об'ємистою працею проф. К. Студинського.

На підставі листа Щ. Сельського до вихованця львівської Духовної Семінарії Олекси Заячківського, цього останнього арештовано в липні 1887 р. Тоді ж переведено ревізію в учня коломийської гімназії Юрка Шмериковського, бо в Мандичевського знайдено його листа з подякою за переслані книжки. В тому часі напливали доноси до поліції на українських товаришів від москвофілів за зв'язки з арештованими. На підставі таких доносів переведено в липні 1877 р. ревізію у 18-ти вихованців львівської Духовної Семінарії: у Миколи Галущинського, Івана Гаванського, Йосипа Домбчевського, Володимира Озаркевича, Кипріяна Ясеницького, Степана Гапія, Теофіля Яворського, Михайла Садовського, Івана Бондаря, Юрія Чубатого, Юліяна Герасимовича, Степана Городецького, Данила Бахталовського, Антона Котиса, Стефана Ортинського, Омеляна Глібовецького і Романа Литвиновича та в арештованого Олекси Заячківського.

ВЕСНОЮ...

Весною, далеко від горя землі,
Під небом неслися стрункі журавлі,
Неслися і радо кричали —
То весну вони зустрічали.

Їх крик гордовито під небом лунав,
Я з ними на волю полинуть бажав,
До них повертався з мольбою:
Візьміть і мене ви з собою!...

В небеснім блакиті неслися вони,
Безмежної волі крилаті сини,
І в морі блакиті тонули —
Гіркого благання не чули...

А хочби й почули, — хіба б узяли?
Хіба б вони волю рабові дали?
В просторі, де воля гуляє,
Пригноблений місця не має...

Закутий в страждання сумної землі,
Я заздро дивлюся на вас, журавлі,
Дивлюся на небо з журбою,
Як боркана птиця весною...

ЮРІЙ БУДЯК

ГАЛИЧ — НАЙБІЛЬШИЙ КНЯЖИЙ ГОРОД

(Закінчення зі стор. 2-ої)

го львівського філіялу. Керівник експедиції — згаданий тут на початку В. Гончаров. Розкопи йдуть на суміжному з Крилосом Підгороддю.

На цьому „Подолі" старого Галича, в урочищі Церквиська, відкопано останки спаленого вогнем двоповерхового дерев'яного будинку, нижня частина якого, з глиняною долівкою, служила, мабуть, для господарських потреб, а верхня (кімната й кухня) з дерев'яною підлогою була житлом. При розбірці будівельних залишків виявлено багато кусків різнокольорового вітражного скла, з чого виходило б, що якась частина вікон у житловій кімнаті була прикрашена вітражами. По цьому знаході слід думати, що будинок належав у свойому часі до визначної особи: боярина чи багатого купця.

Недалеко цього будинку експедиція виявила рештки трьох глинобитних печей з інших дерев'яних будинків, а оподалік останки горна для виплавки міді. В іншій частині розкопу відкопано сліди іншого горна для виплавки заліза із руд, та залишки виробництва з бронзової бляхи, аналогічні до відкопаних нами у 1941 р. на манастирищі „Юрівське", по східньому боці Мозолевого потоку.

В урочищі „Царинка" над р. Луквою експедиція відкопала останки другого поверхового дерев'яного будинку, що був теж спалений вогнем, а серед завалу глиняної обмазки стін багато дрібних знаходів хатнього вжитку, які теж вказують на заможність господарів. Між ними привертає увагу до себе фрагмент кришки шкатулки із світлого сланцю, на якій є тонко різьблений лев з гривою у завитках та стилізованим у мальметку хвостом. Звичайно, це вже діло істориків середньовічного мистецтва устійнити походження цього декоративного мотиву, з яким ми тільки вперше зустрічаємося на терені старого Галича. На нашу думку він, мабуть, не має нічого спільного з особою князя Льва Даниловича, хоч би тому, що його вживали теж і в центральній Україні (середнє Подніпров'я) і на Московщині (Володимир на Клязмі, Юріїв польський), як на це звернув увагу В. Гончаров.

Крім досліджень на галицькому Подолі, експедиція під керівництвом В. Гончарова провела теж невелику роботу в двох місцях в нагірній частині столичного городу на Крилоській горі.

На „Золотому Току", у його незаторкнутій ще довоєнними розкопами, південно-західній частині, відкопано значну кількість декоративних керамічних плиток, аналогічних до тих, що ми їх відкопали недалеко цього місця у 1941 р., але з більш різноманітною орнаментикою (грифи, пави, воїни, стилізовані рослинні мотиви). Автор розкопів правильно вважає ці плитки облицьовкою стін княжої палати на „Золотому Току".

В. Гончаров подає при цьому цінну інформацію про срібний скарб, що був випадково добутий із землі (при копанні криниці) „у нагірній частині міста" (місце не означено точніше) у 1947 р. Він складався з 4 шийних гривень, 3 браслетів та 1105 арабських монет-диргемів з IX і першої половини X ст. і переховується тепер у станиславівському обласному музею та, мабуть, теж в Археол. Інституті АН у Києві. Цей скарб, разом зі згаданими вже нами у „Старому Галичі" (сторінка 197) трьома арабськими монетами з присілку „Четверки" на Підгороддю, вказує, разом з керамічними матеріялами з „Золотого Току", на час заснування княжого городу Галича на переломі IX/X століть та на його ранні торговельні зв'язки при співучасті варягів, що — як дослідами доведено — (R. Jakimowicz, O pochodzeniu ozdób srebrnych..., Wiad. Arch. XII, 1933) були головними розносщиками арабських диргемів по Европі.

У другому місці, на пригороддю „Качків", там, де ми виявили у 1935 р. сліди залізної гути-витопні (Старий Галич, стор. 59), експедиція відкопала останки горна для виплавлювання заліза з руди. На цьому були й закінчені дослідження княжого Галича київською археологічною експедицією у 1951 р.

У звітах з цих розкопів вражає те, що їх автор, В. Гончаров, хоча й користується матеріялами й заключеннями з дотеперішніх розкопів, то все ж збуває їх тільки двома словами („попередні розкопи") в одному місці свого звіту і не подає ні їх часу ні авторів ні їх публікацій. Наукове значення його висновків підважене тим, що він насилу шукає зв'язків між московським (володимиро-суздальським) та галицьким мистецтвом, добачує впливи першого на друге і тим надає своїй статті виразно тенденційну, політичну закраску.

Та це в основному не має для археології вирішного значення. Важливе є те, що розкопи продовжуються і дають нові, цінні матеріяли, які яскраво висвітлюють велич старо-князівського столичного городу Галича до часів татарського нападу.

З часів після цього, з другої половини XIII ст. та з XIV ст., досі не добуто ще археологічними розкопами матеріялів, які вказували б на повну відбудову галицького столичного городу та його повернення до давньої могутности.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Іст Ленсінґ, Миш.

Чергова участь українців у студентському Інтернаціональному Фестивалі в Університеті Стейту Мишиґен.

Вже другий рік українські студенти брали участь у щорічному Інтернаціональному Фестивалі в Університеті Стейту Мишиґен, який відбувся цього року дня 12 травня у великій театральній залі університету. Не зважаючи на малу скількість наших студентів, які тут студіюють, нам повелося зорганізувати виставу нашого народного мистецтва і літератури про Україну і взяти участь у програмі Фестивалю. Тутешній університет — це важливий осередок чужоземних студентів, головно з далекого сходу (усіх понад 400), і в цьогорічному Фестивалі взяли участь представники понад 30 національностей. Багатством і різнородністю пишалися вистави індійських, південно-корейських і японських студентів.

Організатори української виставки, що відбулася в рамцях фестивалю — п-на Бойчук і п. Панчак

При організуванні нашої вистави приходилось побороювати немалі труднощі. Щоправда в Лессінґ існувала колись добре зорганізована і діяльна українська громада, яка навіть вибудувала власний Народний Дім, але з браку власної церкви і національних організацій підупала і нині крім відділу Союзу Українок немає іншої нашої організації, а вибудуваний українськими руками Народний Дім находиться в руках людей, які нічого спільного не мають з нашим національно - громадським життям. Тому теж більшість експонатів нашого народного мистецтва прийшлося діставати з Дітройту. Тут, як і минулого року, пані Дудинська, дружина новоприбулого вет. лікаря, який закінчив тут студії, зуміла випозичити прегарну колекцію вишивок, різьби і чудових писанок в Дітройті і сама приїхала до Іст Ленсінґ на цілий день. Також інженер Захарків і пан Панчак з Дітройту привезли гарні експонати і допомогли нам при влаштуванні вистави. З місцевих українців родини: Забродських, Овчиник, Янчишин і Пилипчук - Філіпс випозичили свої речі для вистави. Прикрасою нашої вистави був килим родини Пилипчук-Філіпс з Джексон, який привезли вони 30 років тому з України, як зразок косівських килимів і який є цінною родинною пам'яткою. Окремий відділ нашої вистави був присвячений інформативній англомовній літературі про Україну, яка чи не найбільше звертала увагу численних відвідувачів.

Фестиваль був відкритий цілий день від години дев'ятої ранком до десятої вечером. Крім цього на сцені були виконані три програми, в десятій, третій і восьмій годинах й українці взяли участь у двох останніх програмах. На жаль в останній хвилині танцювальна група СУМА з Дітройту відмовила свій приїзд, так, що наша участь в програмі обмежилась до сольових виступів пані Дудинської і панни Бойчук.

Велика театральна заля університету перемінилась в цей день в справжній інтернаціонал. Цього року український кіоск був приміщений між Німеччиною й Ізраїлем і треба зазначити, що з обома нашими сусідами нав'язались зразу дружні і щирі відносини, замарковані словами студента з Ізраїлю: „так, мої батьки гарно згадують Україну". В раніших годинах відвідували Фестиваль місцеві і довколишні школи. Приходили цілі групи учнів під проводом своїх учителів, щоб побачити зблизька інші країни. При нашій виставі був постійний натовп. Одним не могло поміститися в голові, як можна рукою намалювати прекрасні писанки, інші стояли чергою біля одного з нас і... „прошу написати назву Вашої країни і моє прізвище по українськи у моїй книжечці" — і дійсно дане прізвище написане по українськи видніє поруч японських чи китайських закарлючок. Так бодай в цій формі під враженням наших мистецьких експонатів утверджується у цієї молоді поняття „Україна", про яку вона може почула і вперше.

У першій виставі по полудні при звуках української платівки виступила на сцені пані Дудинська і протанцювала наш народний танок. Її гарний стрій і легке виконання танку (школа Авраменка), викликали заслужену бурю оплесків. Зате у вечірній програмі крім сольового танку панни Бойчук, тут народженої студентки виступив квартет бандуристів, членів капелі ім. Т. Шевченка з Дітройту — Е. Цюра, П. Китастий, П. Потапенко та В. Кучер, які відіграли дві народні пісні і танок. Чарівні тони бандур і мистецьке виконання пісень дійсно полонило численну публіку і було найкращою точкою вечірньої програми. Наші бандуристи гідно запрезентували українське мистецтво побіч японської, китайської, ізраїльської та інших груп. Пані Карпентер, директорка Бюра порад для чужоземних студентів у листі до нашого клюбу після Фестивалю писала: „Ми були справді захоплені вашими бандурами і танками".

Тисячі студентів, молоді, викладачів і публіки відвідало Фестиваль і у всіх них залишилося відповідне враження про Україну, яке вони висловлювали, оглядаючи наші експонати: „Вері файн дісплей", „Вондерфул", „Ай андерстенд йор коз", „Маст бі вері вондерфул контри енд піпел". Тут наша інформація підтверджувана багатою збіркою англомовної літератури, мап і журналів збирала багате живо. Цілий день по двох членів нашої групи чергувались для цієї праці і були це: пані Дудинська, головно техніка писання писанок, панна Бойчук, д-р З. Стельмах, який приїхав спеціяльно з Флінту, де він викладає в каледжі, Олег Федишин, інж. Захарків, пан Панчак, О. Борисенко, мґр. М. Кучмак і д-р І. Янчишин.

Після закінчення вистави група місцевих жінок, членів відділу Союзу Українок пані: Наконечна, Забродська і Полегонька влаштували в домі родини Наконечних прийняття для прибулих з Дітройту бандуристів. Хоч у приватному домі, це була гарна зустріч наших мистців з місцевими громадянами, які раді були бачити їх і гостити, так, як колись вони приймали танцюристів Авраменка й інших.

Наша цьогорічна участь у Фестивалі знову причинилася у значній мірі до поширення нашого імени на терені тутешнього університету і хоч це тільки наш другий виступ, він, як і минулорічний, маючи спокійний і річевий характер і відповідний мистецький рівень — поставив країну нашого походження на рівні з іншими і здобув симпатії багатьох американців і чужинців до нашої національної ідеї і нашої боротьби. На залі Фестивалю стояло два прапори: один синьо-червоний на сцені між іншими пропорами Об'єднаних Націй — як символ поневолення України і другий синьо - жовтий як символ нашого визволення, який висів біля нашої вистави і за яким стояли ми — живі люди, озброєні нашою українською правдою.

Филаделфія, Па.

Друга Школа Українознавства та Релігії при Укр. Православній Церкві Св. Покрови.

„Іноді трапляється, що в нас під самим боком росте й розвивається якесь позитивне явище, а ми про нього не знаємо та довідуємося просто випадково. Цією позитивною несподіванкою для нас є сьогодні ваша школа..." Такими словами розпочав свій виступ представник Шкільної Ради УККА, п. Романенчук на шкільному святі з нагоди закінчення навчального року в Другій Школі Українознавства і Релігії про Українській Православній Церкві Св. Покрови в Филаделфії 9-го червня 1956 року.

Школа існує два роки. Ініціяторами і засновниками її були: місцева філія ОДУМ та активні батьки, члени парафії св. Покрови на чолі з М. Лисянським. В минулому році директором школи був письменник Яр. Славутич. В цьому році на цю посаду Парафіяльна Рада запросила пані Любов Лисянську. З її вступного слова на святі довідуємось, що школа має 4 кляси, в яких працює чотири досвідчених педагоги. Поруч з навчанням відбуваються шкільні імпрези з дитячими виступами, які мають загально - виховне та національне значення для наших дітей.

Школа турбується не тільки про знання та виховання української дитини, — вона допомагає в цій справі і її батькам. Протягом останнього року відбулися два реферати проф. Гончаренка на виховні теми та свято Лесі Українки для батьків, парафіян та гостей.

Релігію в школі викладає о. С. Шадинський, який бере живу та активну участь в житті школи. З великим признанням треба відзначити безкорисну та віддану працю директора школи пані Лисянської та її чоловіка.

Майже що суботи можна було побачити в школі і декого з батьків, зокрема П. В. Шевчука, п. І. Гринька Луценка та інш. Вони цікавилися роботою школи та ніколи не відмовлялися від допомоги.

Знайшли собі місце при нашій школі й курси англійської мови, що їх з добрими наслідками провадила Т. П. Гаращенко.

Матеріяльна база школи — це Парафія Св. Покрови, яка дає школі приміщення, опалення, освітлення, а також платить за навчання.

Це про роботу школи, а тепер про свято.

Почалось воно вдячним молебнем, що його урочисто відправили декан Филаделфійського деканату о. Митр. прот. Іван Савчук, та настоятель Церкви Св. Покрови о. С. Шадинський. Слово до батьків і дітей виголосив в Церкві о. І. Савчук. Пізніше в горішній залі з програмками в руках розмістились гості, батьки та діти. Зі сцени чітко і виразно звучав вірш І. Савицької „Прощання зі школою" у виконанні учениці 3-ої кляси Т. Свори. Ряд учнів тієї ж кляси виступили з іншими віршами. Маленька О. Войтюк, учениця 1-ої кляси, слабеньким голосом деклямувала свого віршика. Коли подумати, що з тих 35 субот, які складають шкільний рік, тільки частина припала на її навчання, то це велике її досягнення.

Далі були виступи учнів 2-ої кляси, де викладачем була М. П. Юркевич. Тув ми чули поодинокі та групові деклямації з прекрасною інтонацією і бездоганною дикцією. Виступами О. Гармаш, Пантюк, Бузань, 2 брати Каноненко, Євсевська, Бережна. Друга кляса закінчила свої виступи інсценізацією байки Глібова „Коник стрибунець" з народними танками, в костюмах, під акомпаніямент мандоліни та співу ОДУМ-івців. Інсценізація виконана добре.

Найстарша кляса виступила з п'єскою „Школярі". Діти, хоч не довго, але сумлінно готувалися до неї поза шкільними годинами, і вона вийшла досить добре. Виконавці: М. Царинник, Ю. Ярмоленко, С. Літкевич, В. Луценко, В. Корсун, Н. Дерев'янко, сестри Васюк та Ю. Беср.

Оцінку свята дали у своїх виступах представники організацій. Згаданий вже п. Романенчук сказнав, що свято мало не тільки тіло, але й душу. Заст. голови філії Конґресового Комітету у Филаделфії д-р Рибак, представник відділу Шкільництва при УККА в Филаделфії, проф. Мачук, голова параф. Ради Церкви Св. Покрови — інж. М. Бондаренко дали позитивну оцінку свята, відзначили зріст школи та добрі наслідки роботи при даних умовах. Вони гаряче закликали батьків посилати дітей до шкіл українознавства, не відривати їх від українського ґрунту, зберігати в них українську душу. Представник ОДУМ-у інж. П. Гурський обіцяв докласти всіх зусиль, щоб організувати при допомозі ОДУМ влітку відпочинок для дітей в гарних оселях, де діти мали б змогу відпочити в рідному товаристві та були б відірвані від вулиці.

Як доказ визнання праці всіх робітників школи Парафіяльна Рада Церкви Св. Покрови та матері нагородили педагогів прекрасними китицями квітів, а декого цінними подарунками.

Залишається побажати школі і надалі корисної праці та виправлення недоліків у роботі, серед яких головним є: мала кількість годин (на тиждень 3 години на українську мову) та технічні недотягнення.

М. С-ко.

Ню Гейвен, Конн.

Академія в честь Гол. От. Симона Петлюри.

3 червня в Ню Гейвені відбулась Академія для вшанування 30-річчя трагічної смерти Голови Директорії і Головного Отамана Військ Української Народної Республіки, світлої пам'яти Симона Петлюри.

За ініціятивою голови Товариства Сприяння УНР С. Мілянського місцеві громадсько-політичні Організації міста Ню Гейвену: Українська Стейтова Організація і філія УКК Стейту Каннектикат, Місцевий Відділ УКК, Рідна Школа, Пласт, Пластприят, Самопоміч, Відділи УНС ч. 414 та 370, Музична Школа ОЧУС, Народний Дім, Українська Прав. Громада, Союз Українок і Тов.. Сприяння УНР, створили „Комітет Об'єднаних Організацій міста Ню Гейвену" під протекторатом Відділу УКК. Для організації Академії, вибрали імпрезового референта — С. Мілянського, та адміністратора п. Шмату.

Академія розпочалася співом американського гимну, який відспівала п. Равлик при акомп. п-ни Горечко. Голова УКК інж. Лукомський відкрив Академію, та від імені громадян міста Ню Гейвен привітав гостя пана д-ра Шлемкевича і п-ну А. Бучинську.

Д-р Шлемкевич у змістовнім рефераті змалював маєстатичну постать покійного Головного Отамана, який назавжди залишився не тільки нашим національним героєм, але і нашим символом Державности.

Доповідач провів аналогію між Т. Шевченком і Симоном Петлюрою. „Є щось спільне в шляхах тих двох виразників українства і щось несподіване, навіть дивне. За часів Т. Шевченка Україна мала своїх освічених людей, вчених і письменників, але саме тому хлоп'яті, що пасло ягнята за селом, було призначено стати провідником Духа України. — І під час революції 1917 року Україна мала світлі постаті учених, літераторів, політиків, але на не так відомого ще і скромного Симона Петлюру припало призначення стати вождем відродженої української нації і держави".

На закінчення свого реферату д-р Шлемкевич сказав: „Кулі, що прошили серце Петлюрі, поранили серце всього українського народу. Кулі були спрямовані проти найближчих хотінь народу, яких еманацією і виразником був Петлюра. Петлюру, як ідею вбити неможливо, і саме під прапором тієї ідеї стоїть і досі український нарід".

П. Василь Гіна перекладав реферат д-ра Шлемкевича на англійську мову.

Мистецьку частину Академії розпочала концертова співачка В. Мілянська улюбленою піснею Симона Петлюри „Місяцю князю" (слова І. Франка, муз. Лисенка), та „Ні, не співай пісень веселих" (слова Олеся, муз. Степового) і „Любіть Україну" (слов. Сосюри, муз. М. Фоменка). Акомпан. О. Харченко.

Відома молода скрипачка п-на А. Бучинська відіграла, при акомп. п. Ю. Цибрівського IV-ту частину із „Симфонії Еспаньйоль" — Лялье і „Модітейшен" із „Тоїз" — Массанета.

Ю. Цибрівський виконав на фортепіяні „Капріччіо оп. 116 — та Інтермеццо оп. 116 — Брамса.

При кінці мистецької частини А. Бучинська відіграла „Сонатіну" — Гайворонського.

Академію закінчено відспіванням національного гимну.

С. Мілянський,
імпрезовий референт.

Українського Народного Союзу Членство в Українському Народному Союзі! — це ваш національний обов'язок і особистий інтерес! Вступайте в члени У. Н. Союзу!

Привіт Ігоря Ґузенка Конґресові Українців Канади

П'ятий Конґрес Українців Канади, що відбувся в днях 5 до 7 липня ц. р. у Вінніпеґу, одержав, як про це вже було повідомлення у „Свободі", між іншими привітами теж привіт від Ігоря Гузенка, колишнього урядовця совєтської амбасади в Оттаві, що в 1945 році виявив канадійській владі совєтську шпигунську сітку в Канаді. Зміст привіту Ігоря Ґузенка такий:

„Вельмишановні Брати Українці!

З великою приємністю я довідався, що цими днями має відбутися Все-канадійський Конґрес Комітету Українців Канади, який репрезентує пів мільйона українців Канади, що стоять на позиціях безкомпромісової боротьби з російським комуністичним імперіялізмом. В зв'язку з цією нагодою, я хочу передати Вам мій український привіт і побажати найбільших успіхів у Вашій роботі.

Я певний, що Ви знаєте справжню ціну хрущовським маневрам і різним фальшивим демаршам Кремля; я не сумніваюся в тому, що Ви знаєте справжню оцінку Хрущова, який сьогодні хоче скинути всі свої провини на свого шефа Сталіна, бо ж не хто інший, як самий Хрущов є, не в меншій мірі як Сталін, відповідальний за панування і виконання масового народовбивства в Україні. Я не сумніваюся, що в резолюціях Вашого Конґресу Ви покажете вільному світові і його пресі ту небезпеку, яка приготована для нього під фальшивою машкарою хрущовських усмішок. Це в певній мірі наблизить момент, коли український нарід й інші народи, що поневолені Кремлем, вирвуться з ярма різноманітних колективних вождів типу Хрущова.

Я певний, що незабаром прийде час, коли я матиму можливість, приємність і честь особисто привітати Український Конґрес, на якому зберуться репрезентанти вільної України і представники українців, розігнаних з рідної землі по всьому світу.

З братерським українським привітом і найкращими побажаннями
Ваш
Ігор Ґузенко".

У зв'язку з цим привітом треба згадати, що перед Конґресом Гузенко надіслав на адресу Осередку Української Культури й Освіти у Вінніпеґу свою найновішу книжку, видану англійською мовою п. н. „Упадок Титана", з присвятою „Від українця, що дорожить українською культурою".

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

ВШ. Пане Редакторе!

„Свобода" запровадила в себе дуже потрібний відділ „З нових журналів". З цього відділу читач своєчасно довідується про вихід чергового числа того чи іншого періодичного видання. Було б добре, якби при тому подавалось ще кілька слів про головний зміст видання. Кожний раз, проглядаючи в „Свободі" цю рубрику, я не знаходжу там „Української Літературної Газети" (скорочено УЛГ), яка ось уже другий рік виходить реґулярно на початку кожного місяця у Мюнхені за моєю і Івана Кошелівця редакцією. Певен, що оминання нашої єдиної незалежної літгазети у Вашій рубриці „З нових журналів" не є виразом Вашого неґативного ставлення до УЛГ, а плодом непоінформованости. „Українська Літературна Газета" (УЛГ) виходить у видавництві „Сучасна Україна" і розсилається передплатникам „Сучасної України", як видавничий додаток. Може саме з цих причин Ви розглядали УЛГ, як несамостійне і неокреме видання. Одначе, УЛГ за домовленістю редакторів УЛГ з видавництвом „Сучасна Україна", є редакційно і формально зовсім незалежний і окремий орган нашого літературно-мистецького і наукового життя. Саме завдяки цій повній незалежності УЛГ спромоглася об'єднати на своїх сторінках авторитетних авторів різних політичних переконань. За час із липня 1955 по сьогодні вийшло в світ 13 чисел „Української Літературної Газети".

Юрій Лавріненко,
(Дивнич).

Від Редакції „Свободи": — „УЛГ" приходила до нас в середині політичного часопису „Сучасна Україна", а таких видань ми не реєструємо в нашій бібліографії. Тепер будемо це робити.

ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА УКРАЇНСЬКИМ ПОЛЯГЛИМ У ФЕЛЬДБАХ (АВСТРІЯ)

Комісія для впорядкування могил вояків 1 УД УНА при Головній Управі Братства повідомляє членство й українське громадянство, що святочне відкриття й посвячення пам'ятника поляглим в боях на території Стирії-Австрії воякам 1 Української Дивізії УНА відбудеться 5 серпня 1956 р. в місцевості Фельдбах на воєнному цвинтарі.

За Комісію:
Мґр. Ярослав Бенцаль, голова;
Роман Тимкевич, секретар.

Конгрес ухвалив законопроєкт про кару смерти для продавців героїни

Вашінґтон. — Конгрес вислав до Білого Дому законопроєкт, згідно з яким можна буде карати карою смерти тих, які продають, дарують або допомагають молоді нижче 18 років дістати наркотик героїну Гадають, що Президент підпише той законопроєкт, який збільшує також кари за продаж інших наркотиків. Кара смерти може бути тільки тоді, коли суд присяжних буде її рекомендувати, а не в усіх випадках продажу або роздавання героїни. Якщо суд присяжних не зарекомендує смертної кари, тоді за продаж героїни може бути кара тюрми від 10-ох років вгору, аж до досмертної тюрми включно. Згідно з цим законопроєктом можна буде карати за продаж інших наркотиків такими карами: 1. За перше посідання наркотиків — від двох до десятьох років тюрми і 20,000 гривні, за друге — від п'ятьох до 20-ох років тюрми і 20,000 гривні; за третє і дальші випадки — кара тюрми від 10-ох до 40 років і 20,000 гривни. За продаж наркотиків збільшуться кари тюрми і караться гривною 20,000 долярів. Цю кару збільшується за кожний дальший продаж наркотиків, і суд не зможе припинити її виконання.

Канада не визнає тепер комуністичного Китаю

Оттава. — Канадійський прем'єр Луїс Ст. Лоран говорив в парляменті про дискусії на з'їзді прем'єрів в Лондоні про визнання комуністичного Китаю. Він сказав, що там чути було сильні переконливі арґументи в користь Китаю. Але ті арґументи не можуть встоятися проти теперішних інтересів Канади, і тому ніщо, що було сказане в Лондоні, не може змусити канадійський уряд, щоб він змінив своє теперішне неґативне становище в цій справі. Такі держави з Британської громади народів вже визнали комуністичний Китай: Велика Британія, Цейльон, Індія та Пакистан. Канада, Австралія, Південна Африка і Нова Зеляндія досі не визнали комуністичного Китаю.

● В червні цього року на американських фармах працювало 8,900,000 осіб, як про це повідомляє департамент рільництва.

● Капітан Іван Ман проводитиме експедиції на північний біґун, в якій візьмуть участь совєтські, шведські і норвежські моряки і вчені. Експедиція вирушить на льодоломі Об, який брав уже участь у дослідах південних обширів.

● Еспанський диктатор, ген. Франсіско Франко сам собі підвищив річну платню до 1,185,000 пезетів, себто коло $30,000. Він підвищив теж платню своїм прибічникам і службі і видав про це окремий декрет.

● В Гарфорді в Англії відбувався конкурс найкращих жіночих ніжок, показанних суддеві і публіці з-поза завіси. Суддя, д-р Сирил Френсіс, переводив поміри від кістки до коліна за „класичними" вимірами і врешті проголосив, що ідеальні виміри має одна пара з-посеред 24--х пар ніжок. Коли піднесли завісу, щоб показати лявреатку в цілій її постаті, показалося, що є нею — 81-літня пані Гертруда Причард. Вістка не говорить про те, чи поміж її суперницями була також її правнучка.

Митрофорний протоєрей

ІВАН ФЕДИНА

ПАРОХ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ В НЮ ЙОРКУ при 345 Іст 4-та вулиця,

член КОНСИСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ в Америці,

довголітний Місіонар і основник Української Православної Парафії в Канаді, бувший парох Колчестер, Конн., та Савт Плейнфілд, Н. Дж., ревний опікун українського робітництва на нюйоркському терені, спонзор і добродій сотень нових наших еміґрантів, ревний працівник у винограді Христовім, щирий та досвідчений списконський дорадник, прикладний батько православної священичої родини,

УПОКОЇВСЯ

в Ню Йорку у вівторок, дня 10 липня 1956 р. Б., в 63-му році життя.

Покійний народився в Глинянах під Львовом і прибув до Канади 1913 р., а Тайну Священства прийняв з рук православного Архиєпископа Олександра в 1916 році.

В глибокому смутку осталися рідні: дружина Марія, сини Микола, Володимир і Зеновій з дружинами і 5-ма дітьми.

Єрейськими похоронами проводитимуть два архиєреї: Архиєпископ Богдан і Архиєпископ Василій в сослуженні усіх священиків-членів Консисторії та доокличного Духовенства.

Почавши з четверга 12 липня 1956 тіло Покійника буде лежати в Його парафіяльній Церкві (адреса вище) і будуть відправлятися рано год. 9-та Служби Божі, а вечором год. 7-ма Парастаси.

Похорони відбудуться в суботу 14 липня 1956 р. о год. 8:30 рано на Оливну Гору.

До участи в похоронах запрошує усіх православних українців, білорусинів і інших народів

В. П. П. КОНСИСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В АМЕРИЦІ І ОПЕЧАЛЕНА РОДИНА.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Піврічні збори Т-ва Запорозька Січ, Відд. 206, відбудуться в неділю 15-го липня, в параф. залі при 74 Геррис Еве., о год. 1:00 по пол. Просимо всіх членів прибути, будуть важні справи до обговорення і до полагодження, як також звіти управи і контролі за минулий піврік. Вписуйте своїх дітей і знайомих в ряди членів У. Н. Союзу. — М. Чарина, предс.; І. Кокольський, секр.

ВЕСТБУРИ, Л. АЙ, Н. Й. — Піврічні збори Т-ва ім. Т. Шевченка, Відд. 267, відбудуться в суботу 14 липня о год. 7:30 веч. в домі К. Шворца, 218 Swalm St., New Castle. Буде звіт за 6 місяців і багато справ до полагодження. Кожний член обов'язаний явитися на зборах під загрозою кари приписаний статутом. — К. Дідух, секр.

ЗМІНА АДРЕСИ!

Ще раз пригадуємо нашим передплатникам, що змінюють місце свого побуту, щоб одночасно з повідомленням про зміну адреси обов'язково присилали поштовими марками 10¢ за виготовлення нової адресової клішеї, а члени УНСоюзу ще й число свого Відділу.

Адміністрація „Свободи"

Посмертні Згадки

АНДРІЙ ТЕРЛЕЦЬКИЙ, довголітній член Відд. 292 У. Н. Союзу в Дітройт, Міш., помер 3-го липня 1956 р. в 67 р. життя. Покійний походив з села Весоцько, пов. Ярослав. Полишив у смутку дружину Анну, сина Василя, 2 доньки Стефанію і Евгенію і 8 внуків. Похорон відбувся 7 липня з церкви св. Івана Хрестителя на цвинтар Holy Sepulchre. — В. Й. П.! П. Федик, секр

ІВАН БОГДА, довголітній член Т-ва Зап. Січ, Відд. 371 У. Н. Союзу в Ньюарк, Н. Дж., помер 13 червня 1956 р. в місті Маямі, Флорида. Похоронений на цвинтарі в Юніон, Н. Дж. Полишив горем прибиту хвору дружину і 3 синів та 3 дочки. — В. Й. П.! Ю. Баранюк, секр.

• РОЗШУКИ •

Пошукую МИХАЙЛА ЗАЯЧУКА і НИКОЛУ ГОРБУЛЕВИЧА з села Стопчатова, П. П. Моя адреса:
MYCHAJLO BOJECZKO
3726 S. Paulina Street,
Chicago 9, Ill.

Галина ПЛЕТЕНИЦЬКА з дому Дика пошукує Петра ПЕТРУНІВ, був в Тироліо — та Нелипа і Марію КЛЬОФУ з Хлівиськ і н. Сенайків. Прошу ласкаво писати на адресу:
HELEN PLETENYCKY
297 Chambers Avenue
East Meadow, N. Y.

Пошукую сина Юрія ЗВАРИЧА у віці 38 літ, який пропав під Бродами. Закордонні наші часописи прошу помістити той розшук.
АНТІН ЗВАРИЧ
826 Tripoli Street,
Pittsburgh 12, Pa. USA.

Дня 1. 7. 1956 на зустрічі в Торонті мама з Америки пошукувала сина КОНСТАНТИНА БОРУХА в Канаді. — Моя адреса:
K. BORUCH
7 Lakeview Ave., Toronto, Ont., Canada

Ділимося сумною вісткою з Рідньою, Приятелями і Знайомими, що наш Найдорожчий і Незабутній Муж, Батько, Брат, Шваґер і Вуйко

Д-Р БОГДАН ЧЕХУТ

ветеринарний лікар в Судовій Вищі опісля доцент в Українському Т. Г. Інституті в Мюнхені — уроджений 12 березня 1906 р. в селі Клішівне, Зах. Україна, — відійшов у вічність, дня 8 липня 1956, о год. 5:10 P. M. в Омазі, Небраска (де працював як ветеринарний лікар), по короткій і важкій недузі.

Похоронні обряди відбудуться в дні 12. липня 1956 о год. 8 рано з місцевої кат. католицької церкви.

Покійний оставив в Іванівцях, Зах. Україна, стареньку маму, вдову по священикові — парохові і деканові, якій по 9-літній каторзі загинув на Сибірі.

Горем прибиті:
ГАЛЯ з Косоноцьких ЧЕХУТ — дружина
МАРКО, МАРІЯ, ХРИСТИНА — діти
СОФІЯ КЛИМКОВИЧ з мужем ОСТАПОМ і двома синами — сестра
РОМАН, ЗЕНОВІЯ і ЗЕНОВІЙ ОНИШКЕВИЧІ — шваґер з дружиною і сином
ІВАН і ІРИНА МОКРІВСЬКІ — шваґер з дружиною.

Ділимось з Приятелями і Знайомими сумною вісткою з рідних земель, що наш Дорогий, Сторенький Батько

ГРИГОРІЙ СТАНЬКО

упокоївся в лютому 1956 р., на засланні в далекому Сибірі, проживши 75 літ. Вивезений московським окупантом зимою 1945 р. з рідного Яворова, Україна, на зимну північ, долею прибитий, не діждався повороту в рідні сторони, за якими так тужив.

ЗАУПОКІЙНА

СЛУЖБА БОЖА

буде відправлена

В НЕДІЛЮ, 15-го ЛИПНЯ 1956 Р.

о год. 12 вполудні,

у Катедральному Храмі Непорочного Зачаття у Філядельфії при вул. Франклін-північ ч. 816.

МИКОЛА і БОГДАН — сини.

ТАРЗАН, ч. 3700. Мовчазна лють.

Під сильною вартою Тарзан чекав в шатрі Міла. Незабаром надійшов ватажок. Його щелепа була забандажована від удару мавполюдини.

— Що думаєте робити, пхаючи ніс не в свої справи? — запитував. Але Тарзан тільки вперто дивився в мовчазній образі.

Міло в люті стиснув свій кулак і дико вдарив ним в лице мавполюдину.